

EESTI KEELE INSTITUUDI ARENGUKAVA 2023–2026

EESTI
KEELE
INSTITUUT

Sisukord

- 3 Sissejuhatus
- 5 Missioon ja visioon
- 6 Väärtused
- 7 Suurimad lahendamist vajavad väljakutsed
- 9 Strateegilised eesmärgid
- 10 Mõõdikud
- 11 Olulisemad tegevussuunad

Sissejuhatus

Eesti Keele Instituut (EKI) on Haridus- ja Teadusministeeriumi hallatav riigi teadus- ja arendusasutus, mis uurib tänapäeva eesti keelt ja selle ajalugu, eesti keele murdeid ja soome-ugri sugulaskeeli ning arendab keeletehnoloogilisi lahendusi.

Teadustöö tulemustele tuginedes täidab instituut mitmeid riiklikke ülesandeid, sh rahvuskultuurile oluliste eesti keele sõnaraamatute koostamine, avalik tasuta keelenõuanne (sh nime- ja termininõuanne), üleriigilise termin töö koordineerimine, teenused erivajadustega inimestele (sh kõnetehnoloogia, viipekeele sõnastik), e-teenused keeleõppijatele (eri keeletasemetele mõeldud õppesõnaraamatud), samuti hoiab ja arendab instituut keelearhiive. Instituudi ülesanne on tagada eesti kirjakeele norm, ühtlasi on instituut määratud nimeteaduslikuks usaldusasutuseks, mille ülesanne on anda nimede asjus eksperdihinnanguid ning korraldada kohanimede sihtuuringuid.

EKI strateegia aluseks on „**Eesti keele arengukava 2021–2035**“, mille üldeesmärk on tagada eesti keele elujõud ja toimimine Eesti Vabariigis esmase keelena igas eluvaldkonnas, tagada igaühele õigus ja võimalus kasutada Eestis eesti keelt, säilitada ja tugevdada eesti keele staatust, mainet ja eestikeelset kultuuri- ja inforuumi ning väärtustada teiste keelte valdamist.

Eesti keele arengukava eesmärgid on kavandatud kolmes alamvaldkonnas, kus on sõnastatud keelevaldkonna strateegilised eesmärgid.

Eesti keele staatus ja maine: eesti keele staatus on kindel ja maine on hea.

Keele uurimine ja taristu: eesti keele uurimine on rahvusvaheliselt kõrgel tasemel ning keeletaristu on innovaatiline, avatud ja mitmekesine, eestikeelset oskussõnavara arendatakse koordineeritult.

Õpe: kõik Eesti elanikud valdavad eesti keelt ja väärtustavad teiste keelte oskust.

EKI panustab otseselt kõigi kolme eesti keele arengukava strateegilise eesmärgi elluviimisse.

Keelepoliitikat viiakse ellu „**Keeleprogrammi 2023–2026**“ alusel. Programmi eesmärk: eesti keel on arenenud kultuur- ja suhtluskeel ning Eestis väärtustatakse mitmekeelsust.

Programmi meetmeks on keelevaldkonna arendamine, mille elluviimiseks on kavandatud kolm olulisemat tegevussuunda.

Eesti keele **maine ja staatuse**
tugevdamine.

Keeletaristu ja keeletehnoloogia
arendamine.

Eesti keele **õppe** toetamine ja **oskuse**
hindamine, **mitmekeelsuse** toetamine.

Lisaks keelevaldkonna strateegilistele dokumentidele panustab EKI otseselt „**Teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse (TAIE) arengukava 2021–2035**“ eesmärkidesse. Teadussüsteemi baasvõimekuse toetamiseks tagatakse eesti keele, ajaloo ja kultuuri kõrge teadusliku tasemega uuringute toetamine ja keeletehnoloogiliste lahenduste arendamine ning soodustatakse nende võimalikult laialdast rakendamist.

Missioon

Eesti Keele Instituudi **missioon** on seista eesti keele **säilimise ja arengu eest**.

Oma missiooni elluviimiseks loob EKI koostöös teiste osapooltega head tingimused eesti keele uurimiseks, hoidmiseks, arendamiseks, rikastamiseks ja kasutamiseks. EKI panustab ühiskonnas eesti keele väärtustamisse, et eesti keelt kui eestluse alustala kasutataks igas eluvaldkonnas uhkusega kogu oma rikkuses.

Visioon

EKI visioon on kahetasandiline – ühiskondlik ja organisatsiooniline.

Eesti keel on **elujõuline, hea maine** ja **laialdase kasutusega** kõikides eluvaldkondades.

Eesti Keele Instituut on **ühiskonnas kõrgelt hinnatud maailmatasemel eesti keele uurimise keskus** ja **kasutajasõbraliku keeleteo pakkuja**.

EKI töötab selle nimel, et eesti keelega saaks hakkama kõikjal Eestis, sh kiirelt arenevas digitaalruumis, ning eesti keele kõnelejate hulk pidevalt kasvaks. EKI kui keelevaldkonna tipptasemel uurimiskeskus on ajaga kaasas käiv, professionaalne ja usaldusväärne asutus, mille tegevused ja teenused on inimestele vajalikud ning laialdaselt kasutatavad.

Väärtused

AVATUS

- Väärtustame avatud suhtlus- ja meelelaadi.
- Peame oluliseks koostööd kõikidel tasanditel.
- Hindame mõttejulgust ja kohanemisvõimelisust.
- Oleme avatud uutele ideedele ja toetame edasiviivat diskussiooni.

PÜHENDUMUS

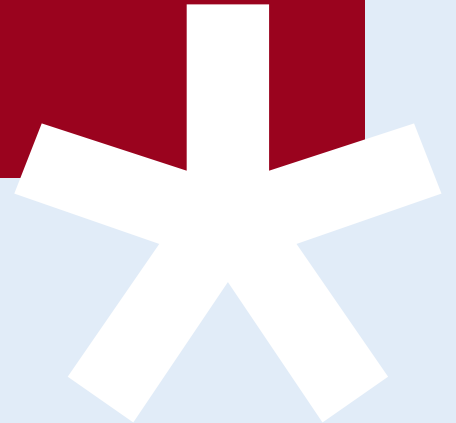
- Teeme oma tööd suure missioonitunde ja kirega.
- Lähtume jagatud eesmärkidest ja hoiame alati silme ees suurt pilti.
- Usaldame iseennast, oma kolleege ja partnereid.
- Oskame tagasisidet anda ja vastu võtta.

TEADUSPÕHISUS

- Lähtume kõikides tegevustes teaduspõhisest lähenemisest.
- Hindame professionaalsust, täpsust, ausust ja kriitilist mõtlemist.
- Väärtustame õppimisvõimelisust ja edasipüüdlikkust.
- Anname inimestele vajaliku otsustus- ja loominguvabaduse.

HOOLIVUS

- Hoolime eesti keele ja kultuuri heast käekäigust.
- Käitume kõigiga sõbralikult ja lugupidavalt.
- Pakume kasutajakeskseid, mugavaid ja ligipääsetavaid lahendusi.

Suurimad lahendamist vajavad väljakutsed

Arengukava perioodil tegeleb EKI kaheksa olulisema kitsaskoha lahendamise

Teadustöö järjepidevuse tagamine.

Pikaajalise ja järjepideva eesti keele teadustöö elluviimine projektipõhises teadusmaailmas on üha keerulisem, teadustöök

Arendusvõimekuse tugevdamine.

Projektipõhisus ja arendustegevusteks suunatud vahendite vähesus ei võimalda ellu viia piisavas mahus ja piisava ulatusega arendusprojekte, mis võimaldaks käia kaasas ühiskondlike ja tehnoloogiliste muutustega.

Spetsialistide järelkasvu ettevalmistamine.

Maailmatasemel keelevaldkonna uurimiskeskuseks olemine eeldab väga hea ettevalmistusega professionaalide olemasolu ja nende järelkasvu. See omakorda eeldab keeleteaduse populariseerimist noorte seas, EKI kui tööandja atraktiivsuse suurendamist ning võimekust kaasata arendus- ja teadusprojektidesse häid spetsialiste mujalt.

Kasutajakesksete keeleinfoteenuste pakkumine.

Praegu on keeleinfoteenused kohati killustunud ega lähtu kasutajate vajadustest parimal võimalikul viisil. Kasutajate ootustele ja vajadustele vastavate teenuste väljatöötamiseks ja pakumiseks on vaja senisest enam uurida eri kasutajagruppe.

Organisatsiooni sisekommunikatsiooni tõhustamine.

Asutuse sees on vaja tõhustada infoliikumist ja koostööd eri üksuste vahel, suurendades ~ parandades teadlikkust teiste osakondade tööst ja käimasolevatest projektidest, ning kujundada ühist nägemust asutuse eesmärkidest ja prioriteetidest.

Väliskommunikatsiooni ja organisatsiooni maine parandamine.

Organisatsioon ja tema tegevused tuleb ühiskonnas nähtavamaks teha, samuti tuleb senisest rohkem panustada eesti keele maine tugevdamisse ja teaduskommunikatsiooni. Põhjalikult vajavad uuendamist ja läbimõtestamist kommunikatsioonikanalid, sh veebileht ja sotsiaalmeediakanalid.

Laiapõhjalise koostöövõrgustiku arendamine.

Eesti keele arendamise ja keelepoliitika korraldamisega tegelevaid osapooli on mitmeid, nende omavaheline koostöö ja rollide jaotus vajab senisest paremat koordineerimist.

Organisatsiooni töökorralduse kaasajastamine.

Paindliku töökorralduse (sh kodukontorites töötamine) tingimustes on vajalik luua eeldused, mis toetavad ladusat infovahetust ja sujuvaid tööprotsesse. Töövood ja -protsessid on seni kaardistamata, inimeste tööülesanded kohati killustunud.

Strateegilised eesmärgid

Eesti Keele Instituut püstitab eesmärgid neljas peamises tegevussuunas: teadustöö, keeletehnoloogia, keeleinfo ja organisatsiooni areng.

1 **TEADUSTÖÖ:** eesti keele uurimine on jätkusuutlik, kattes kõik olulisemad uurimisvaldkonnad ning tagades teadustegevuse järjepidevuse.

EKI teadustegevus põhineb pikaajalisel ja stabiilsel baasrahastusel ning asutuse suurenenud võimekusel nii Eesti-siseste kui ka rahvusvaheliste teadus- ja arendusprojektide taotlemisel. Eesti keele uurimine on populaarne ja perspektiivikas valdkond, mis meelitab noori õppima ja loob eeldused spetsialistide kaasamiseks. Võtmetähtsusega on uurimistulemuste laiem tutvustamine avalikkusele.

2 **KEELETEHNOLOOGIA:** eesti keele keeletehnoloogiline tugi on kõrgetasemeline ja laialdaselt kasutatav.

EKI eesmärk on käia kaasas tehnoloogiate kiire muutumisega, laiendada keeletehnoloogiliste arenduste kaudu eesti keele kasutusvõimalusi ning tutvustada keeletehnoloogia teenuseid asjakohastele sihtgruppidele. Keeletehnoloogia laiem kasutamine aitab ühiskonnas luua nutikaid ja ligipääsetavaid teenuseid.

3 **KEELEINFO:** eesti keele alane ajakohane informatsioon on kõikidele kasutajatele selgelt, mugavalt ja funktsionaalselt kättesaadavaks tehtud.

EKI eesmärk on pakkuda eesti keele kasutajatele keeletuge võimalikult kasutajasõbralikes kanalites, mis poleks killustatud ja mis suurendaks andmete kasutatavust nii spetsialistidele ja uurijatele kui ka avalikkusele. EKI soovib olla eesti keele küsimustes hea teejuht ja soovitaja.

4 **ORGANISATSIOON:** EKI on suure ühiskondliku usaldusväärusega, motiveeritud spetsialistidega ja väga hea tööandja mainega asutus.

EKI eesmärk on saavutada ühiskonnas suur usaldusväärsus, mis eeldab, et inimesed on asutuse tegevustest teadlikud ning pakutavad teenused on vajalikud. Tööandjana suudab EKI pakkuda tänapäevast ja hoolivat töökeskkonda, võimalusi isiklikuks ja erialaseks arenguks ning konkurentsivõimelist tasu, väärtustades seeläbi olemasolevaid töötajaid ja suurendades asutuse atraktiivsust tulevaste töötajate seas.

Mõõdikud

Mõõdik	Algtase 2022	Sihttase 2027
Eesti keele maine ühiskonnas ¹	mõõdik väljatöötamisel	mõõdik väljatöötamisel
Rahvusvahelise levikuga EKI publikatsioonide hulk ja viidatavus ²	mõõdik väljatöötamisel	mõõdik väljatöötamisel
Eesti keele keeletehnoloogiline tugi ³	mõõdik väljatöötamisel	mõõdik väljatöötamisel
Teadus- ja arendusprojektide kogumaht aastas, sh välisrahastusega projektide kogumaht mln €	3,7, sh 0,3	> 3,7, sh 0,3
EKI teenuste soovitusindeks	algtase selgitatakse välja 2024	üle 70%
EKI usaldusväarsuse indeks	algtase selgitatakse välja 2024	üle 70%
Töötajate rahulolu	algtase selgitatakse välja 2023	80% maksimumhindest

¹ Eesti keele arengukava mõõdik, uus mõõdik väljatöötamisel.

² Eesti keele arengukava mõõdik.

³ Eesti keele arengukava mõõdik, mõõdiku taseme väljaselgitamiseks tehakse perioodilisi uuringuid.

Olulisemad tegevussuunad

1. TEADUSTÖÖ: eesti keele uurimine on jätkusuutlik, kattes kõik olulisemad uurimisvaldkonnad ning tagades teadustegevuse järjepidevuse.

- 1.1. Teadustöö elluviimine vastavalt **teadusstrateegias** toodud prioriteetidele ja põhimõtetele. Baasfinantseerimise abil teadustöö korralduse ajakohastamine ning tugisüsteemi loomine, tagamaks prioriteetsete uurimissuundade järjepideva ja tulemusliku elluviimise.
- 1.2. Kõiki olulisemaid asutuse tegevussuundi toetavate **uurimisteemade** valiku laiendamine.
- 1.3. Võimekuse suurendamine **välisrahastuse** kaasamiseks senisest suuremas mahus, sh rahvusvahelistes teadusvõrgustikes osalemine ning projektide ettevalmistamise toetamine.
- 1.4. Teadusvaldkonna spetsialistide **järelkasvu** toetamine koostöös ülikoolidega, sh doktorantide juhendamine ja töösse kaasamine, uurimisteemade panga koostamine koos uurimisvajaduse väljaselgitamisega ning juhendamise toetamine ja väärtustamine.
- 1.5. Teadustöö tulemuste laiapõhjaline **vahendamine** nii asutuse sees, teistele keelevaldkonna osapooltele kui ka laiemale avalikkusele, sh lühemate ja atraktiivsete esitlusformaatide kasutamine teadustulemuste laiemaks populariseerimiseks ning koostöö teiste väljaannetega keeleuuringute tulemuste vahendamiseks.

2. KEELETEHNOLOOGIA: eesti keele keeletehnoloogiline tugi on kõrgetasemeline ja laialdaselt kasutatav.

- 2.1. **Keeleandmestike** variatiivsuse ja mahu suurendamine vastavalt keeletehnoloogia ja keeleuurimise vajadusele, sh prioriteetsete keeleandmestike liikide ja valdkondade määramine ning variatiivse keelematerjali kogumine vastavalt määratud prioriteetidele.
- 2.2. Uute eesti keele **keeletehnoloogiliste vahendite** loomine ja olemasolevate rakenduste kvaliteedi parandamine ning rakendamise toetamine võimalikult paljudes valdkondades era-, avalikus ja kolmandas sektoris⁴, sh **avalike teenuste** arendamiseks keeletehnoloogial põhinevate kratijuppide, binaaride ja mikroteenuste tellimine ja kättesaadavaks tegemine⁵.
- 2.3. **Süntheeskõne** järjepidev arendamine, lähtudes kasutajate vajadustest. Sünteeshäälte sobivuse ja vastuvõetavuse hindamine.
- 2.4. Kasutajate **teadlikkuse** suurendamine olemasolevate tehnoloogiate ja infokanalite vallas, sh uuringute tegemine keeletehnoloogiliste vajaduste ja rakenduspotentsiaali väljaselgitamiseks ning asutuste ja organisatsioonide nõustamine keeletehnoloogia rakendamisel.

---

⁴ Haridus- ja Teadusministeeriumi keeletehnoloogia teadus- ja arendustegevuse programm „Eesti keeletehnoloogia 2018–2027“.

⁵ „Eesti riiklik tehisintellekti alane tegevuskava ehk kratikava 2022–2023“.

3. KEELEINFO: eesti keele alane ajakohane informatsioon on kõikidele kasutajatele selgelt, mugavalt ja funktsionaalselt kättesaadavaks tehtud.

- 3.1. Keeleportaali **Sõnaveeb** arendamine. Sõnaveeb koondab sõnapõhist infot paljudest sõnakogudest ja terminibaasidest. Keeleinfo parem struktureerimine, kasutusmugavuse suurendamine, et tagada info parem kasutatavus lõppkasutajatele. Sõnaveebi aluseks oleva andmebaasi **Ekilex** arendamine.
- 3.2. Järgmise **õigekeelsussõnaraamatu** koostamine ja toimetamine. 2025. a ilmub „Eesti keele sõnaraamat ÕS 2025“ keeleportaalis Sõnaveeb omaette vaadena.
- 3.3. **Sõnakogude (sõnastike ja terminibaaside)** pidev täiendamine ja kasutajatele kesksete kanalite kaudu kättesaadavaks tegemine.
- 3.4. **Oskussõnavara** arendamine koos terminikomisjonidega.
- 3.5. **Kasutajate ootuste ja vajaduste** väljaselgitamine, eri kasutajagruppide regulaarne uurimine ja tagasisidestamine, peamiste sihtgruppide ja partnerite kaasamine uute lahenduste väljatöötamisse.
- 3.6. **Keelenõuandeteenuse** ajakohastamine ja ühiskondliku kuvandi muutmine reeglite seadjast nõustajaks ja soovitajaks. EKI teatmiku ehk eesti õigekeelsuskäsiraamatu pidev täiendamine **kirjakeele reeglite, põhjenduste ja selgitustega**.
- 3.7. **Keeleõpet** toetavate vahendite järjepidev arendamine, mis toetab terviklahendusena eesti keele kui teise keele omandamist. Euroopa Sotsiaalfondist rahastatava programmi „**Eesti keele õpe ja keeleõppe arendamine**“ elluviimine, toetamaks eestikeelse hariduse kvaliteedi parandamist (eesti keele kui riigikeele õpe haridustöötajatele ja eesti keele kui teise keele õpe õpilastele, keeleõppekompetentsi parandamine, õppevara loomine, alus- ja rakendusuringute tegemine) ja keeleveldkonna e-teenuste (keeleõppe keskkond, e-hindamisvahendid, e-keelekursused, keeletehnoloogilised vahendid) kättesaadavuse parandamine.
- 3.8. Eesti murrete ja soome-ugri keelte **arhiivis oleva keelematerjali** (sedelkogud, tekstid, helilindistused) digimine, väärindamine ning keeleuurijatele ja teistele huvilistele kättesaadavaks tegemine.

4. ORGANISATSIOON: EKI on suure ühiskondliku usaldusväärsusega, motiveeritud spetsialistidega ja väga hea tööandja mainega asutus.

- 4.1. Väärtuspõhise ja personaalsest töötajakogemuse disainist lähtuva **personalipoliitika** kujundamine ning elluviimine, töötajate karjääri toetamine kõikidel etappidel, töötajate rahulolu-uuringute tegemine.
- 4.2. Mitmekülgsed **koolitus- ja arendusvõimaluste** pakkumine ning enesetäiendamise soodustamine eri formaatides, sh töövarjutamine ja praktiseerimine teistes osakondades või asutustes.
- 4.3. Töötajate **järeikasvu** sihipärane ettevalmistamine, koostöö arendamine ülikoolidega, loengute ja kursuste andmine ning praktikakohtade pakkumine ja juhendamine.
- 4.4. **Väliskommunikatsiooni** tõhustamine ja EKI laiapõhjaline tutvustamine ühiskonnas, sh kõneisikute koolitamine ja nende ringi laiendamine, asutuse veebilehe ja sotsiaalmeediakanalite kasutajakeskne arendamine, avalikkusele suunatud kampaaniate, võistluste ja teiste teadlikkust suurendavate algatuste läbiviimine.
- 4.5. Asutuse **IT-taristu** kaasajastamine, uute tehnoloogiate rakendamine, protsesside ühtlustamine ning IT-süsteemide riskide analüüsimine ja juhtimine.
- 4.6. Asutuse **tööprotsesside** kaardistamine ning selle põhjal arendusprotsesside kavandamine ning elluviimine.
- 4.7. **Kasutajauuringute** tegemine eesmärgiga koguda regulaarset tagasisidet asutuse teenuste kohta eri kasutajagruppide kaupa.